

MUISTIO

CAP 2021-27-MAASEUDUN KEHITTÄMISTOIMENPITEITÄ VALMISTELEVA TYÖRYHMÄ

Maa- ja metsätalousministeriö, kh. Niskavuori, Hallituskatu 3, Helsinki
Torstai 14.11.2019 klo 12:30-15:45

Läsnäolijat:

Taina Vesanto, pj, Maa- ja metsätalousministeriö
Laura Jänis, Maa- ja metsätalousministeriö
Juuso Kalliokoski, Maa- ja metsätalousministeriö
Harri Ahlgrén, Työ- ja elinkeinoministeriö
Raisa Ikonen, Ruokavirasto
Reijo Martikainen, Ruokavirasto
Teemu Hauhia, Maaseutuverkostopalvelut
Ritva Rintapukka, Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus
Risto Poutiainen, Pohjois-Karjalan liitto
Marko Mäki-Hakola, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK
Heikki Huhtanen, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK
Annika Öhberg, Svenska Lantbrukproducenternas Centralförbund SLC
Tauno Linkoranta, Suomen Kylät ry
Mia Simpanen, Suomen yrittäjät
Hannemari Niemi, Into Seinäjoki Oy
Mervi Niemi-Huhdanpää, Leader Aisapari ry
Marianne Selkäinaho, siht., Maa- ja metsätalousministeriö
Leena Anttila, siht., Maa- ja metsätalousministeriö

Eero Pehkonen, pysyvä asiantuntija, Maa- ja metsätalousministeriö
Hilka Vihinen, pysyvä asiantuntija, Luonnonvarakeskus LUKE
Kati Vaissalo, pysyvä asiantuntija, Ruokavirasto
Martti Patjas, Maa- ja metsätalousministeriö
Sirpa Karjalainen, Maa- ja metsätalousministeriö

1. Kokouksen avaus ja esityslistan hyväksyminen

Puheenjohtaja Taina Vesanto avasi kokouksen klo 12:30. Kokouksen esityslista hyväksyttiin.

2. Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Edellisen kokouksen (15.10.2019) pöytäkirja hyväksyttiin.

3. CAP-valmistelun tilannekatsaus

Martti Patjas kertoi EU:n yhteisen rahoituskehityksen valmistelun tilanteesta. Suomen pj-kaudella joulukuussa yritetään ensimmäisen kerran ratkaisua tulevan rahoituskehityksen kokonaistasosta ja jakautumisesta eri politiikkalohkoihin. Ensimmäinen yritys tulee epäonnistumaan, joten seuraava yritys ratkaisulle on todennäköisesti helmi-huhtikuussa 2020. Nykyisen komission esityksen mukaan Suomen rahoitus vähenisi yhteensä noin 7 % nykyisestä tasosta. Paljon keskustelua jäsenvaltioiden välillä on aiheuttanut mm. ympäristö- ja ilmastotoimiin tehtävät kohdennukset kustakin rahastosta.

Leena Anttila kertoi komission esityksestä siirtymäkauden asetukseksi. Siirtymäkauden rahoitus tapahtuisi uusilla vuoden 2021 rahoilla, mutta osana nykyistä maaseudun kehittämissuunnitelmaa. Jäsenvaltion on ilmoitettava komissiolle 10 päivän kuluessa siirtymäkauden asetuksen voimaantulosta, haluaako se jatkaa nykyisen ohjelman toimeenpanoaikaa vuodelle, vai jättääkö se vuoden 2021 varat käytettäväksi CAP-suunnitelmaan vuoden 2021 jälkeen. Jos ohjelman toimeenpanoaikaa pidennetään vuodelle, siirtyy myös ohjelman sulkeminen ja siihen liittyvät raportointi- ja arviointivelvoitteet vuodelle eteenpäin. Ohjelman toteuttamisaika päättyisi tällöin vuoden 2024 lopussa 2023 lopun sijaan. Vanhaan ohjelmaan pitää tehdä vastaava ohjelman muutos. Uudet varat on kuitenkin käytettävä sellaisiin toimenpiteisiin, jotka jatkuvat myös CAP-suunnitelmassa.

4. Kansallinen valmistelu

Strategiaryhmän kokous 12.11.2019, terveiset

Taina Vesanto kertoi strategiaryhmän kokouksesta. Kokouksessa strategiaryhmälle kerrottiin CAP27-työryhmien työn etenemisestä. Lisäksi keskusteltiin tulevan kauden rahoituksen eri painotusvaihtoehdoista: kannattava maatalous; ympäristö- ja ilmasto- ja maatalous sekä älykkäät maaseudut. Tammikuun 2020 kokouksessa strategiaryhmän jäseniltä odotetaan kannanottoja tulevan rahoituksen kohdentamisesta.

Alustava luonnos A(R)KIS kokonaisuuteen (art. 102)

Sirpa Karjalainen kertoi CAP-suunnitelmaan tulevasta uudesta AKIS (Agricultural Knowledge and Innovation Systems) –kokonaisuudesta. Lyhennys on muutettu muotoon ARKIS, koska maaseudun kehittämissuunnitelmaan halutaan lisätä verkostoon maatalouden rinnalle. AKIS on verkosto, joka yhdistää tietojen vaihdon mm. tutkimuksen, kehitystoiminnan, innovaatioiden ja digitalisaation välillä, tavoitteena on maatalouden ja maaseudun elinkeinojen modernisaatio sekä eri toimijoiden yhteistyö sen edistämiseksi, sillä yhteistyö ei aina toimi parhaalla mahdollisella tavalla. Monella muulla EU:n jäsenmaalla on strategia maatalouden digitalisaation edistämiseksi, mutta Suomella ei sellaista ole. Tärkeää on myös miettiä millaista innovaatiotoimintaa, sekä tukitoimia innovaatioiden edistämiseksi tarvittaisiin. A(R)KIS-kuvaus tulee osaksi CAP-suunnitelmaa.

Keskustelussa kommentoitiin mm. seuraavia asioita:

- Maataloudella on heikko kytkentä muihin TKI-toimiin, koska alueellisia tutkimuslaitoksia on lakkautettu.
- Alueellisessa erikoistumisessa, yhteistyössä ja rahoitettavissa toiminnoissa pitää huolehtia yhteensovituksesta rakennerahastojen kanssa.
- Onko mahdollista saada tiedonkulku paremmaksi, ettei tieto olisi niin pirstaleista.
- Tiedonkulun toimivuus pitää varmistaa molempiin suuntiin.
- Onko AKIS-kokonaisuudella ja Karhisen raportissa mainitulla osaamiskeskuksella yhtymäkohtia?
- Nuorten pitää olla yksi verkoston painopiste. Nuorten kiinnostus hakeutua maatalousalalle on laskenut, mikä on uhka tulevaisuuden kannalta.

Alustava luonnos Yhteistyö-toimenpiteeseen (art. 71)

Marianne Selkäinaho ja Leena Anttila (EIP-kohta) esittelivät Yhteistyö-artiklan (CAP-suunnitelma-asetuksen luonnos, artikla 71) kokonaisuutta. Toimenpide sisältää yritysten ja yhteisöjen välisen yhteistyön, eurooppalaisen innovaatiokumppanuuden (EIP) sekä Leader-toiminnan. Leader-toimintaa käsitellään tarkemmin työryhmän seuraavassa kokouksessa. Yhteistyö-toimenpiteessä edellytyksenä on, että hankkeessa on mukana vähintään kaksi eri osapuolta. Nykyisellä kaudella yhteistyö-toimenpiteestä on rahoitettu hyvin monenlaisia hankkeita monista eri teemoista, yhteensä noin 820 kpl. Näistä 203 on yritysryhmähankkeita, 14 valtakunnallista hanketta ja 12 EIP-hanketta. Alueiden välisiä hankkeita on rahoitettu 130 kpl ja 15 kansainvälistä yhteistyöhanketta. Hankkeiden vetäjistä suurimmat yksittäiset organisaatioryhmät ovat kehitysyhtiöt, ammattikorkeakoulut ja järjestöt. Tukitasoittain eniten rahoitusta on myönnetty koordinointi- ja aktivointihankkeille, joiden tukitaso on 100 %. Tuotteiden palveluiden ja prosessien kehittämisessä ja kokeellisessa kehittämisessä, joissa tukiprosentti on 60 %, on vähiten hankkeita.

Keskustelussa nostettiin esille mm. seuraavia seikkoja:

- Riittääkö yhteistyöhankkeisiin tulevaisuudessa hallinnoijia, kun maaseudun väestöpohja kapenee? Hankkeissa pitäisi ottaa käyttöön aidot ennakot.
- Olisiko mahdollista rahoittaa teknisestä avusta innovaatioyhteyshenkilöitä (innovation broker) eri teemoihin? Nämä voisivat toimia yhdyssiteinä myös hyvien käytäntöjen levittämiseen.
- Kiinnostus EIP-rahoitukseen on ollut todella suurta, mutta rahoitusta on ollut vähän. Innovaatioyhteyshenkilölle olisi ollut tarvetta. Yhteistyötapaamisia on järjestetty myös Viron ja Ruotsin EIP-ryhmien kanssa.
- Hakijoiksi pitäisi saada muita kuin ammattimaisia organisaatioita. Leaderin kautta voisi rahoittaa paikallislähtöisiä EIP-hankkeita.
- Tukiprosentteja tulisi pohtia tarkasti. Valtakunnalliset ja EIP-hankkeet pitäisi olla samassa rahoituskiintiössä. Isojen kehittämishankkeiden budjetista 10 % pitäisi käyttää tiedonvälitykseen.
- Hankkeen käynnistämävaiheessa voisi ottaa käyttöön innovaatioaseteli-tyyppisen tukimuodon.
- EIP-rahoituksen pitäisi keskittyä vain maa- ja metsätalouteen.
- EIP-hakua voisi yksinkertaistaa. 2-vaiheisen haun kokonaiskesto aika on liian pitkä.
- Leaderin kautta toteutettava EIP on mielenkiintoinen idea. Jos se toteutetaan se olisi kuitenkin sisältöään erilainen kuin nykyiset EIP-hankkeet, esim. palvelujen kehittämistä.
- Pohjois-Savossa on palkattu omistajanvaihdosasiantuntija, joka on palvellut maataloja, mutta pääosin muita yrityksiä. Tästä on saatu hyviä kokemuksia.
- Valtakunnallisten hankkeiden koordinoimisen rahoittamiseen sopisi parhaiten tekninen apu.
- Tällä kaudella on rahoitettu paljon hyviä yhteistyöhankkeita, jotka eivät ole EIP-hankkeita. Nämä eivät kuitenkaan pääse mukaan komission järjestämiin EIP-hankkeiden seminaareihin, koulutuksiin ja tiedonvaihtotilaisuuksiin, vaikka ne sisältönsä puolesta sopisivat sinne. Myös Horizon-ohjelmassa on hakuja, joissa edellytyksenä on kumppani EIP-hankkeesta. Jos EIP-hankkeita on vain vähän, suomalaiset toimijat rajautuvat samalla ulos monista EU:n kansainvälisistä yhteistyökuvioista. Sen vuoksi kaikki innovatiiviset hankkeet kannattaisi nimetä EIP-hankkeiksi.
- Suomen EIP-ryhmät ovat olleet hyvin esillä EU:n verkostoissa, mutta ryhmiä on vain vähän ja muilla hyvillä yhteistyöhankkeilla ei ole EIP-statusta, jolla pääsisi mukaan verkostoihin.

Pj esitti yhteenvedona alustavaksi linjaukseksi, että tulevalla kaudella nostetaan kunnianhimon tasoa EIP-hankkeiden määrän suhteen.

Marianne Selkäinaho esitteli Älykäs kylä –toimenpiteen luonnosta. EU-komissio on esittänyt, että jäsenvaltioiden tulee laatia tulevalla ohjelmakaudella nk. Smart villages –kokonaisuus. Tämä tarkoittaa yksittäistä hanketta suurempia kokonaisuuksia, jotka sisältävät suunnitelmallista maaseudun kehittämistä ja joissa digitalisaatio on vahvassa roolissa. Yhteistyö ja kumppanuus eri tahojen kanssa on tärkeässä roolissa, esim. muutama kylä yhteistyössä alueen oppilaitoksen tai muun asiantuntijatahon kanssa. Älykäs kylä olisi erillinen

kokonaisuus, jonka puitteissa kehitettäisiin tiettyä teemaa. Se voisi toimia sekä ELY-keskuksen että Leader-ryhmän tasolla.

Alustava luonnos Koulutus. osaaminen toimenpiteeseen (art. 72)

Juuso Kalliokoski kertoi neuvonnasta, joka tällä kaudella on erillisenä toimenpiteenä. Tuki maksetaan neuvontaorganisaatioille, jolloin viljelijöiden ei tarvitse maksaa saamastaan neuvonnasta. Tähän mennessä 20 000 tilaa on käyttänyt neuvontaa ja neuvontakäyntejä on ollut yhteensä 54 000 kpl. Tulevaisuudessa neuvontaa voisi laajentaa myös muihin yrityksiin. Neuvontaa voisi tarjota esim. kiertotaloudesta ja materiaali-tekniikasta. Se voisi toimia myös Leaderissä.

Keskustelussa nostettiin esiin mm. seuraavia asioita:

- Tulevalla kaudella neuvonnan voisi sähköistää rutiinikysymyksissä, esim. chat-robotti vastaamaan tukihakuun liittyviin kysymyksiin.
- Neuvontatuki voisi olla palveluseteli-tyyppinen, jolloin viljelijä voisi itse päättää keneltä sen ostaa.
- Neuvontatoimenpiteen pitäisi olla edelleen suunnattu vain viljelijöille. Muut yritykset voisivat saada neuvontaa yritystuen kautta.
- Neuvontaa tarvitaan muillekin yrittäjille yritystoiminnan alkuvaiheessa ja jokin väline pitäisi kehittää siihen. Aikoinaan ProAgrian vetämät MASVA-hankkeet toimivat hyvin.
- Neuvonta-toimenpiteessä tuki maksetaan neuvojalle. Tarvitaan tukikelpoisuuskriteereitä, jotta voidaan varmistaa neuvojien osaamisen riittävän korkea taso.
- Asiakkaan pitää pystyä paremmin valitsemaan tarvitsemansa asiantuntija. Viranomainen ei välttämättä tiedä, millaista osaamista viljelijä tarvitsee.
- Kun kyseessä on tuki, pitää joka tapauksessa olla hakemus ja tukipäätös, mutta hakumenettelyä ja kriteeristöä voi keventää.
- Jokaista innovaatiota tukemaan ei riitä omaa neuvojaa. Osa neuvontatarpeista pitäisi hoitaa muuta kautta, esim. rakentamalla viljelijältä viljelijälle -toimintaa.

Marianne Selkäinaho esitteli Koulutus ja osaaminen toimenpiteen (CAP-suunnitelma-asetuksen luonnos, artikla 72) sisältöä. Nykyisestä toimenpiteestä saadun palautteen mukaan tarvittaisiin enemmän mm. pellonpiennartilaisuuksia ja vertaisoppimista. Tällaisen toiminnan rahoittaminen ei ole estettä myöskään nykyisissä säädöksissä. Viljelijöillä ei ole enää aikaa osallistua luento-tyyppiseen koulutukseen. Myös seminaarien ja workshopien aika on ohi. Tarvitaan yhä enemmän asiakkaan tarpeisiin räätälöityä täsmäkoulutusta. Asiantuntijoiden koulutus ja demonstraatiot sekä valtioneuvoston ohjelmien tiukkojen rajojen poistaminen ovat tärkeitä. Pitäisi olla myös enemmän väyliä levittää oppimista ja kokemuksia laajemmalle.

Keskustelussa nostettiin esiin vertaisoppimisen ja kohderyhmälähtöisten tarpeiden mukaan räätälöityjen koulutus-hankkeiden merkitys. Yritysryhmähankkeet voisivat toimia tässä mallina. Tarjolla pitäisi olla enemmän verkkokoulutusta, jonka osallistujat voivat katsoa itselleen sopivana ajankohtana.

5. Muut asiat

Leena Anttila kertoi, että CAP-suunnitelman erityistavoitteen 2.8. tarveanalyysia oli työstetty edellisessä kokouksessa ja sen jälkeen saatujen kommenttien perusteella. Uusi versio on tallennettu Tiimeriin.

Laura Jänis kertoi, että illalla oli alkamassa vuorokauden pituinen työpaja Sannäsissa, jossa ovat mukana Leader-arviointia tekevät arvioitsijat sekä eri organisaatioiden Leader-toimijat. Tavoitteena on mm. saada ajatuksia tulevan kauden Leader-valmisteluun.

Raisa Ikonen kertoi juuri päättyneestä 2-päiväisestä EU:n maksavirastojen päälliköiden kokouksesta, jossa oli mukana 130 osanottajaa. Kokouksessa työskenneltiin työpajoissa, aiheina mm. yksinkertaiset kustannusmenettelyt ja tietosuoja-asiat.

6. Seuraavat kokoukset

Seuraavat kokoukset pidetään:

- **to 12.12.2019** klo 13-16, Kalevala, Meritullinkatu 10, 2. krs. Sähköpostikokous joulukuun kokouksen jälkeen tarvittaessa, tammikuussa 2020
- **ke 28.1.2020** klo 12-16, Jakovara, Mariankatu 9
- **ti 25.2.2020** klo 12-16, kokoushuone Aleksanteri, Kirkkokatu 12,
- **ti 17.3.2020** klo 13-16, kokoustila Aleksanteri, Kirkkokatu 12
- **ti 21.4.2020** klo 13-16, kokoustila Aleksanteri, Kirkkokatu 12
- **ma 18.5.2020** klo 12-16, Jakovara, Mariankatu 9
- **tiistai 16.6.2020** klo 12-16, Jakovara, (varalta: tiistai 30.6. klo 12-16, Jakovara)

7. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15:45.